

MAART 2000 JAARGANG 25

NUMMER 1

ARGUS

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

COLOFON

ISSN 01 66-5073

Argus is het kwartaaltijdschrift van De Faunabescherming, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens fl. 30,- per jaar betalen via Postbanknummer 3522188 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens fl. 10,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u de De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie

Gerard Ellenbroek, Bob Hagen, Pauline de Jong, Niko Koffeman, Harm Niesen, Norman van Swelm, Cateljine Verhoeven en Harry Voss.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn, Telefoon (055) 360 43 35, Telefax (055) 360 43 36

Fotoredactie

Rob Busser, Berkelsingel 5, 7201 BK Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62, Telefax (0575) 54 61 43

Vormgeving

studio RB Vormgevers, Zutphen.

Druk

Tesink bv, Zutphen

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum

Doelstelling

De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur

I. v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A. Hertsensberg, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, J. Poeder, R. Stockmann, S.H.D. Voss.

Adviseur

G. Udo

Secretariaat

Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00, E-mail: faunabescherming@wxs.nl

Penningmeester

Mw. R. Boeve-Bant, Bergsepad 6, 1244 PS Ankeveen, Telefoon (0294) 25 13 19

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van fl. 15,- per jaar op Postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

INHOUD

3 Harm Niesen: Naar een verantwoord faunabeheer? Vaste rubriek.

4 Jan Bouterse: Omgang met dieren Eerste van een drietal artikelen waarin De Faunabescherming haar beleidsvisie uiteenzet.

7 Clovis Cnoop Koopmans: Reeën zonder bejaging Ontwikkeling van een reeënpopulatie na afschaffing van de jacht.

8 Harm Niesen: Natuurbeheer met het geweer Ondanks alle mooie regels is de strijd tegen de jacht in Nederland en zeker ook in de EU nog lang niet gestreden.

9 Harm Niesen: Sportvissers Sportvissers ontkennen het dierenleed en worden daarin nog steeds gesteund door overheidsmaatregelen.

10 Pauline de Jong: Chantage door jagers Diverse voorbeelden leveren een onomstotelijk bewijs: Jagers jagen uitsluitend voor hun plezier!.

15 De buit van vos(s) Vaste rubriek.

16 Gerard Ellenbroek: Zuid-Amerika: Hoelang heeft de Groene Long van de aarde nog? Het genadeschot deel 6 over de invloed van de jacht op het uitsterven van diersoorten.

22 Bob Hagen: Welke dader zit er op dit moment zijn straf uit?

23 Gerard Ellenbroek: ANWB trapt in oude zweetteckeltruc column.

24 Geurt Besselink: Jachtcamping

Foto omslag Kol- en Brandganzen bij Willemstad in Zuid-Holland (foto: Arnoud v.d. Berg). Zie ook pagina 10 t/m 14.

NAAR EEN VERANTWOORD FAUNABEHEER?

Vroedmeesterpad
(foto: Pieter Eibers).

De PR-medewerker van Das en Boom blijkt zich nogal geërgerd te hebben aan het stukje over deze organisatie in de vorige Argus. Hij vraagt om een weerwoord maar dat zal hij in ons blad niet krijgen. Omdat wij niet van zins zijn daar ons geld aan te besteden. Argus slokt een groot deel van de begroting op en daarom hebben we geen rubriek 'ingezonden stukken'. Maar vooral ook omdat Das en Boom niet inziet welke schade zij natuurbeschermend Nederland heeft toegebracht en, als wij de geruchten mogen geloven, nog van plan is toe te brengen. In mei 1999 werd met een gigantisch offensief in de media geprobeerd duidelijk te maken dat de hamster in ons land was uitgestorven. Bij herhaling en met nadruk werd dat vastgesteld en werden andersdenkenden weggehoond. Die andersdenkenden kregen gelijk: Das en Boom bleek niet te beschikken over de deskundigheid om dergelijke uitspraken te kunnen doen. Laat staan dat duidelijk werd waarom juist deze organisatie met hamsters moet gaan kweken. Daarmee heeft zij ernstige schade toegebracht aan de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van *alle* natuurbeschermingsorganisaties. Tegenstanders zullen niet nalaten daar misbruik van te maken. Das en Boom is echter niet gewend aan tegenstanders. Zij gaan er kennelijk vanuit dat iedereen alles prachtig vindt wat zij doen. Inclusief de jagers. Bij herhaling zet de voorzitter van de club zich af tegen organisaties, die de praktijken van jagers aan de kaak stellen. Jacht is een onbelangrijk fenomeen, volgens hem. Dat heeft hen

geen windeieren gelegd. In Haagse kringen is Das en Boom bijzonder populair. Ze zijn daar dol op organisaties die het iedereen naar de zin maken en niet polariseren. Ze krijgen zelfs ongevraagd subsidie.

Er is geen enkele aanwijzing dat de organisatie haar strategie nu zal veranderen. Integendeel. Er schijnen serieuze plannen te zijn nog veel meer zeldzame diersoorten uit het wild weg te vangen en er kweekpogingen mee te starten.

Allemaal onder het mom dat daarmee die diersoorten van een wisse ondergang zouden worden gered. Al vaker hebben wij geprobeerd duidelijk te maken, waarom wij daar zo fel tegen zijn. De bemoeizucht van mensen, die niet met hun vingers van wilde dieren af kunnen blijven, heeft al tot veel ellende geleid. Jagers, sportvissers en liefhebbers van waterwild zijn er in geslaagd veel onderdelen van het ecosysteem grondig en blijvend te verpesten. Het fokken en uitzetten van allochtone ooievaars heeft de verdwijning van de autochtone ooievaars eerder versneld dan verhinderd en zo zijn er nog vele voorbeelden te geven van de ellende die het in gevangenschap houden van wilde soorten heeft veroorzaakt. Ook als dat zogenaamd in het belang van die diersoorten zou zijn. Das en Boom ziet dat heel anders. Na de das en de hamster komen ook alle andere schaars geworden soorten in aanmerking voor opsluiting en verplicht voortplanten onder 'deskundige' begeleiding van deze organisatie. De bezorgdheid over die diersoorten lijkt sterk op de betrokkenheid

die jagers hebben ten aanzien van weidevogels. Zij houden vol predatoren te bestrijden omdat er anders geen jong groot komt, terwijl echte weidevogeldeskundigen zich geen zorgen maken. Das en Boom zal wel even geelbuik- en vroedmeesterpadjes gaan vangen en kweken. Wat herpetologen daar ook van mogen vinden. Hetzelfde geldt ongetwijfeld voor zeldzame zoogdierjes als de hazelmuis. Over het kweken van vogels en vissen hebben we nog niets vernomen, maar als de club voldoende succes heeft, zullen die ook wel aan de beurt komen. Dit is nu precies het soort 'beheer' dat we in ons land niet moeten hebben. Alsof er daarmee iets gedaan wordt aan de oorzaken van het zeldzamer worden van die soorten. Alsof alle kweek- en uitzetpogingen niet al genoeg schade en ellende hebben veroorzaakt. De beginselverklaring van de Faunabescherming zou heel kort geformuleerd kunnen worden: blijf met je vingers van die dieren af! Kijken mag; aankomen niet. Verbetering van levensruimte,

zorgen dat de oorzaken van de achteruitgang worden bestreden. Daar gaat het om. Als een diersoort desondanks uit ons land zou verdwijnen, is geduld de belangrijkste eigenschap van een natuurliefhebber. Telkens weer blijkt de natuur voor verrassingen te kunnen zorgen. Twintig jaar geleden werden wij voor gek verklaard toen we hardop verkondigden dat de toen vrijwel uit ons land verdwenen havik gewoon in het Vondelpark zou horen te broeden. Nu zal niemand daar meer van opkijken. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen, als een soort echt nooit meer op eigen gelegenheid kan terugkeren en de omstandigheden weer goed zijn, mag uitzetten worden overwogen. Voor geen enkele diersoort wordt op dit moment aan die voorwaarden voldaan. Voor bovengenoemde soorten niet en voor soorten als zeearend en otter óók niet. Ze zijn geen van alle zelfs ooit echt weggeweest.

Harm Niesen

OMGANG MET DIEREN

Jan Bouterse

Het bestuur van De Faunabescherming is van mening dat het voor iedereen binnen en buiten de eigen organisatie duidelijk moet zijn welke ecologische, economische, ethische, juridische en andere aspecten een leidraad vormen bij de uitspraken van De Faunabescherming over faunabescherming en natuurbeheer.

Het bestuur werkt aan een 'ecovisie' waarin het beleid ten aanzien van deze zaken wordt gepresenteerd.

Deze eerste bijdrage is opgesteld door Jan Bouterse. Hij is lid van het bestuur van De Faunabescherming en heeft in Wageningen ecologie en natuurbeheer gestudeerd.

Algemeen uitgangspunt

Het algemene uitgangspunt van De Faunabescherming is dat de natuur (flora en fauna) zich zoveel mogelijk vrij en dus volgens natuurlijke processen moet kunnen ontwikkelen, waarbij de rol of de taak van de mens (of beter gezegd: de taak van de mensheid) tweeledig is: de mens moet zo min mogelijk sturend en/of beïnvloedend optreden. Het mag echter niet zo zijn dat de mens zich daarom aan zijn verantwoordelijkheden ten aanzien van de natuur onttrekt. Het is namelijk de mens die moet waken over de rechten en belangen van de dieren; het is daarom nodig dat de mens zich zorgvuldig houdt aan nationale en internationale wetten en afspraken inzake bescherming (etc.) van dieren en tegelijk voortdurend werkt aan verbetering van die wetten en afspraken. Dit algemene uitgangspunt kan gezien worden als een minimumoptie. De verschillende aspecten van dit algemene uitgangspunt worden hieronder nader uitgewerkt. Bij de beleidsvisie 'omgang met dieren' is de aandacht van De Faunabescherming uitdrukkelijk zo breed mogelijk gericht, bijvoorbeeld

omdat diergroepen als regenwormen of insecten qua biomassa en ecologisch belang evenveel of zelfs meer opmerksaamheid verdienen dan bijvoorbeeld reeën, vossen of patrijzen.

Intrinsieke waarde en integriteit van dieren; criteria van natuurlijkheid

De term intrinsieke waarde van dieren komt sinds 1992 voor in de Nederlandse wetgeving. Daarbij wordt uitgegaan van het standpunt dat de gezondheid en het welzijn van het dier voorop staan, en niet het nut van de dieren voor de mens. Er kleven aan het gebruik van de term echter enkele nadelen. In de eerste plaats wordt geen duidelijkheid geschapen of de intrinsieke waarde alleen individuele exemplaren van diersoorten betreft of ook hele populaties. In de tweede plaats geeft de term 'intrinsieke waarde' problemen omdat deze per definitie ook van toepassing is op hinderlijke parasieten en andere ziektekiemen, op uitgezette, ontsnapte of verwilderde diersoorten, op kruisingen en op dieren met afwijkingen. Vanwege deze problemen is het beter om de intrinsieke waarde niet als uitgangspunt te nemen voor een beschermingsbeleid of fauna-wetgeving. Beter is het om uit te gaan van de vijf criteria van natuurlijkheid, die voor alle

niet-gehouden dieren van toepassing zijn. Deze vijf criteria zijn:

- 1 vrijheid van beweging;
- 2 vrijheid van voedselvergarings;
- 3 vrijheid van voortplanting en populatieopbouw;
- 4 de mogelijkheid dat elk dier en elke diersoort naar zijn aard kan leven en deel kan nemen aan de natuurlijke kringlopen;
- 5 afwezigheid van benutting, bestrijding en verstoring door de mens.

Wanneer aan deze vijf criteria van natuurlijkheid wordt voldaan is naar onze mening de integriteit van de betrokken dieren het beste verzekerd. Daarbij gaat het om de heilheid en gaafheid van het dier en het vermogen zich zelfstandig te handhaven en een zo natuurlijk mogelijk leven te leiden in een voor elke soort geëigend leefmilieu. Deze opvatting van integriteit (en van de vijf genoemde criteria) is eng verbonden met de in het algemene uitgangspunt van De Faunabescherming geformuleerde basisgedachte dat de integriteit van de natuur het beste wordt gediend wanneer de mens zo min mogelijk sturend en beïnvloedend optreedt. Verder geldt dat het de mens is die zo goed mogelijk voor de handhaving of realisering van de vijf criteria van natuurlijkheid moet zorgen; desnoods of zo nodig met gepaste ingrepen (zie hiernaast).

Aanpassingen en interacties; directe en indirecte ingrepen

Dieren (of diersoorten) kunnen zich aanpassen aan veranderende omstandigheden. Van vrij recente tijd is de gedragsverandering van een soort als de fuut, die minder schuw is geworden en tegenwoordig in vrij hoge concentraties broedt binnen de bebouwde kom van steden en dorpen. Hierdoor zijn de aantallen van deze vogel in de afgelopen jaren duidelijk gestegen. Andere soorten hebben zich echter niet (of nog niet) kunnen aanpassen. Met name kleine soorten als bijvoorbeeld vlinders en wilde bijen zijn in de afgelopen jaren sterk achteruitgegaan en het is verkeerd om van deze en andere diersoorten te verwachten dat zij zich moeten aanpassen aan door de mens veroorzaakte veranderingen (meestal verslechtingen) van hun leefmilieu. Aan de andere kant mag van de niet-gehouden dieren niet worden verlangd dat zij op de kortst mogelijke termijn gebruik maken van nieuwe mogelijkheden, waarvan de mens hoopt dat die geboden worden door natuur- en landbouwprojecten en andere groot- of kleinschalige ingrepen ter verbetering van het leefmilieu van de dieren.

De Faunabescherming is al met al van mening dat de mens voorzichtig moet zijn bij het nemen van maatregelen ter regulering van de opbouw van populaties van diersoorten, en uiterst terughoudend met ingrepen met een *direct* karakter.

Bij directe ingrepen gaat het in grote lijnen om:

- het vangen, verwonden of doden of anderszins verstoren van dieren;
- het uitzetten (introductie of herintroductie) van diersoorten;
- het ingrijpen in de voortplanting, zoals vormen van geboorteregeling, genetische manipulatie maar ook
- het fokken op bepaalde kenmerken;
- het beperken van dieren in hun bewegingsvrijheid (omrasteren van terreinen, kortwieken van vogels);
- het sturend ingrijpen inzake voedsel (zowel wat betreft bijvoeren als voedselonttrekking);
- het ingrijpen bij ziekte of sterfte.

Wanneer er zwaarwegende redenen zijn om toch in te grijpen, gaat de voorkeur uit naar ingrepen met een meer indirect karakter. Dat wil zeggen naar

maatregelen waarbij een dier de kans en de tijd krijgt zich op zijn manier aan te passen aan de nieuwe, door de mens gewilde omstandigheden. Verder moeten alle maatregelen gericht zijn op vermindering van de menselijke invloed. Hierbij dient elke ingreep tevens zoveel mogelijk structureel te zijn (dus liever geen symptoombestrijding) en liefst éénmalig, met het doel om verdere ingrepen en daarmee een toename van menselijke beïnvloeding te vermijden.

Zwaarwegende redenen om in te grijpen zijn bijvoorbeeld:

- ernstige bedreiging van de volksgezondheid en/of het (menselijk) leefmilieu;
- ernstige schade aan commerciële land-, tuin-, of bosbouw;
- ernstige bedreiging of verstoring van de openbare veiligheid (wegen, dijken, luchthavens).

Bij deze zaken moet echter wel worden beseft dat een bepaalde mate van schade, verstoring of gevaar nooit te vermijden is. Daarnaast mag ook redelijkerwijs verwacht worden dat schadebeperkende maatregelen genomen worden waar overlast door dieren te verwachten is.

Voortdurend onderzoek en monitoring is nodig om de stand van niet-gehouden diersoorten bij te houden. Vrijwilligers kunnen daaraan een belangrijke bijdrage leveren, maar het is de verantwoordelijkheid van de overheid om alle onderzoek en monitoring te organiseren en te begeleiden en de resultaten van de inventarisaties openbaar te maken.

Dood en afbraak

Alle dieren gaan op een gegeven moment dood. De meeste vrijwel ongemerkt buiten ons blikveld in wat genoemd kan worden 'de kringloop van de natuur'. Toch roept de dood van met name grotere gewervelde dieren emoties op: het is niet prettig om een stervend of dood dier tegen te komen. De nieuwe ethische richtlijnen van Staatsbosbeheer zijn ons inziens een goede basis voor verdere discussie. Met betrekking tot ziekte en dood van niet-gehouden dieren komen de SBB-richtlijnen op het volgende neer:

- De beheerder moet ingrijpen wanneer hij een gewond of ziek dier ziet dat ernstig en

uitzichtloos lijkt;

- dat ingrijpen komt neer op het pijnloos doden of laten doden van het dier.

In de toelichting bij de SBB-richtlijnen staat uitdrukkelijk vermeld dat het niet vanzelfsprekend is dat in het wild levende dieren door de hand van mensen sterven. Een dier dat zijn gehele leven zelfstandig heeft geleefd hoort in beginsel de kans te krijgen zelfstandig te sterven. Deze opmerking wordt ondersteund door De Faunabescherming.

Als een beheerder wordt geconfronteerd met een gewond of ziek dier, dan grijpt hij alleen in als aangenomen mag worden dat de voordelen van ingrijpen opwegen tegen eventuele nadelige gevolgen van het ingrijpen voor het dier. Een nadeel is dat ingrijpen grote verstoring in een natuurgebied kan veroorzaken, waardoor nieuwe problemen (stress, verwondingen) bij tot dan toe gezonde dieren kunnen ontstaan.

In uitgestrekte terreinen met een (nagenoeg) natuurlijke situatie is het wenselijk dat kadavers van grotere dieren blijven liggen, voor zover daarvoor geen wettelijke belemmeringen zijn, op plekken waar ze geen risico vormen voor omliggende veehouderij-bedrijven.

Let wel: de hier genoemde punten gelden voor niet-gehouden ('wilde') dieren; voor uitgezette dieren ('grote grazers') wordt door De Faunabescherming nog een standpunt geformuleerd.

Omgaan met de natuur

Het omgaan met de dieren kan niet los worden gezien van de visie die de mens heeft op het omgaan met de natuur in het algemeen. De Faunabescherming is van mening dat in Nederland de bescherming van natuur en milieu nog veel meer aandacht moet krijgen dan op het ogenblik het geval is; tevens meent De Faunabescherming dat de noodzaak bestaat dat er meer, en meer hoogwaardige, natuur moet komen. Omdat ook de bevolkingsdruk (mobiliteit, recreatie) nog steeds toeneemt zullen onvermijdelijk de belangen van de natuur (flora, fauna, abiotisch milieu) met die van woning- en wegenbouw, recreatie, landbouw en dergelijke blijven botsen. De Faunabescherming is van mening dat het

meer dan ooit nodig is dat de Nederlandse overheid ten aanzien van haar planologische doelstellingen een consequent beleid moet voeren waarin - meer dan nu het geval is - met volle kracht de belangen van natuur en milieu worden verdedigd .

De natuur die dicht bij de mensen komt, en de mensen die steeds meer de natuur opzoeken: dat vraagt om oplettendheid en enige kennis van zaken bij de mensen. Vaak is het juist de onbekendheid van de mensen met de natuur en natuurlijke processen die leidt tot onrust, in verband met al of niet terechte verhalen over alle gevaren die in de natuur op ons loeren. De natuur is niet per definitie 'lief', 'nuttig' of onder alle omstandigheden voor de mensen 'gezond'!
Van de eikenprocessierups en de met

de Lyme-ziekte besmette teken tot luidruchtige roeken en de minder schuw geworden steenmarters kunnen dieren bepaald onaangenaam en soms zelfs werkelijk gevaarlijk zijn. De Fauna-bescherming is van mening dat directe bestrijding van de betreffende dieren in de meeste gevallen slechts tijdelijk en beperkt soelaas biedt. Bovendien is zelfs van kleinere menselijke ingrepen in natuurlijke ontwikkelingen en processen de reikwijdte nooit goed te overzien. Beter is het wanneer de mens zich terughoudend opstelt, zowel bij het plegen van ingrepen als bij alle omgang met de natuur.

Wij pleiten daarom naast een gedegen natuuropvoeding in het onderwijs tegelijkertijd voor een zekere voorzichtigheid en distantie of eerbied

in de benadering van de natuur. Het gaat om simpele dingen: wij laten onze hond niet in bossen en natuurgebieden buiten de paden rondstruinen (en doen dat zelf ook niet!). Wij binden onze poes een belletje aan, eten een wilde bramenstruik met leeg (er moeten voldoende vruchten overblijven voor de dieren en voor andere recreanten), etc. De natuur is meer dan het verlengstuk van onze tuin of de plantenbak op ons balkon. Planten en dieren zijn tot ons gekomen in processen die ouder zijn dan wijzelf. Wij moeten ons realiseren dat het de mens is - zelfs als hij of zij met goede bedoelingen kwam - die steeds de grote verstoorder of grote vernielers is geweest en die nog te weinig een houding heeft aangeleerd om oplettend en leergierig, voorzichtig en verantwoordelijk te zijn.

*Oostvaardersplassen
(foto: Rob Busser).*

Noot van de redactie

In een tweede bijdrage komen de 'gehouden dieren' en uitgezette dieren als grote grazers aan bod. Het derde artikel zal vooral gaan over juridische, bestuurlijke en praktische aspecten van faunabescherming en natuurbeheer.

Het bestuur van De Faunabescherming stelt het bijzonder op prijs als u wilt reageren op de bijdragen in deze reeks. Uw commentaar - uitsluitend schriftelijk of per E-mail - kunt u sturen naar het secretariaat van De Faunabescherming (zie voor het adres het colofon van Argus op pagina 2).

REEËN ZONDER BEJAGING

Onlangs bezocht ik tegen de avond een terrein op de Zuid-Veluwe, waar nog al eens in het wild levende grote hoefdieren te zien zijn. Vroeger zou men zeggen: grofwild, maar dat is een rotterm. Ze zijn niet grof, en 'wild' is een verouderde jachtterm.

Het was 23 juni dus nog vóór de echte reeënbronst en de daarmee gepaard gaande onrust. Behalve twee wilde zwijnen bevonden zich op het open veld negen reeën, meest ieder apart, soms twee bij elkaar. Door de afstand was niet steeds te zien of het bokken of geiten waren. Eén geit had een jong kalfje bij zich. Het was een opvallend groot aantal voor een terrein van ongeveer 23 hectare open veld, aan alle kanten door bos omsloten. Niet alleen het relatief grote aantal viel op, maar de dieren waren ook niet erg schuw. Degene die me zagen (wat lang niet bij alle het geval was), vluchtten weg, maar bleven een eindje verderop staan en gingen daar verder met eten, zonder met grote sprongen in het bos te verdwijnen, zoals ik ze vroeger zag doen.

Ik ken het terrein goed uit vroeger jaren. Er is nu meer opslag van boompjes en struiken, maar dat kan het opvallende verschil in aantal en schuwheid niet verklaren. Naar alle waarschijnlijkheid komt dat verschil doordat de terreinbeheerder (Natuurmonumenten) sedert enkele jaren in dit terrein niet meer op reeën laat jagen. Dat vind ik een verheugende ontwikkeling in het beleid van deze vereniging.

Terwijl vroeger in de zomermaanden tegen de avond vaak een auto met jagers verscheen, die langzaam langs de rand van het terrein reed (je zag de remlichten rood oplichten als ze stopten) en er ook wel eens een schot klonk, is dat nu gelukkig voorbij en is de rust hersteld. Zoals de vossen zich meer bij daglicht vertonen in gebieden waar Natuurmonumenten in de zestiger jaren de vossenjacht beëindigde, zo zullen waarschijnlijk ook de reeën zich rustiger gaan gedragen en beter 'zichtbaar' zijn.

Vermoedelijk zal het aantal reeën ook toenemen. Waar leidt dat toe? Moeilijk te voorspellen. De natuurlijke sterfte zal toenemen en fluctuaties in aantallen zullen mogelijk van jaar tot jaar optreden. Het zou interessant zijn de ontwikkelingen systematisch en wetenschappelijk te volgen en te beschrijven. Iets dergelijks gebeurt in de Amsterdamse Waterleidingduinen, waar de reeënjacht voor vijf jaar is gestopt. Met zulk onderzoek kan meer zekerheid worden verkregen over de gevolgen van een meer natuurlijk en jachtvrij faunabeleid, dan ik nu in een incidenteel bezoek kon vaststellen.

A.J. Cnoop Koopmans

NATUURBEHEER MET HET GEWEER

Wie niet inziet, dat jacht in feite de meest verwerpelijke vorm van natuurvernietiging is, zal ons als tegenstander tegenover zich vinden. Geen andere groep mensen dan jagers maakt er zo nadrukkelijk en uitsluitend voor eigen plezier een hobby van, natuurlijke processen te verzieken en te vernietigen. Natuurlijk is nog lang niet iedereen ervan overtuigd dat er geen goede jagers bestaan. Maar bij weinigen zal dat voortkomen uit kennis en ervaring. Velen zullen redeneren dat jagen niet voor niets wettelijk is toegestaan en het jagersargument dat iemand de rol van de uitgestorven grote roofdieren moet overnemen, zal toch wel een grond van waarheid hebben. Kijk eens naar al die kraaien, meeuwen en vossen. Maar voor iedereen die iets vaker met de praktijk van de jacht te maken heeft gehad of die enig begrip heeft van biologische principes, is schieten op z'n best de slechtste van alle mogelijke beheersmaatregelen.

Jagers jagen uitsluitend omdat ze dat leuk vinden. De argumenten, dat jacht nodig is, om zang- en weidevogels te beschermen of de schade voor de arme boeren te voorkomen, zijn zo door-

zichtig, dat het langzamerhand onbegrijpelijk is dat er nog jagers zijn die ze durven te gebruiken. Voor wie nog mocht twijfelen tonen ze een enkele keer hun ware aard. Bijvoorbeeld bij hun protest, samen met andere puur op de recreatiegerichte belangengroepen, tegen de vaststelling van de Vogelrichtlijngebieden. Dat zou ten koste gaan van een goed 'beheer'! Zijn dieren beter af als ze geschoten worden? Maar het kan altijd nog erger. Wie op

de televisie gezien heeft hoe de Franse jagers massaal alle regels van de Europese Unie overtreden, welke argumenten ze daarvoor gebruiken en hoe de toch niet als zachtzinnig bekendstaande gendarmerie daarbij doodleuk toekeek, die zal zich realiseren wat de ware aard van onze faunabeheerders is. De EU heeft onderzoek laten doen naar wat er zoal geschoten wordt in de lidstaten (zie tabel).

Soort	Land	Aantal geschoten dieren
Kievit	Frankrijk:	1.200.000
Veldleeuwerik	Frankrijk:	1.500.000 tot 5.000.000
Zomertaling	Frankrijk:	10.000
	Italië:	30.000 tot 50.000
Kwartel	Frankrijk:	640.000
	Italië:	500.000 tot 600.000
	Griekenland:	400.000 tot 700.000
	Spanje:	1.700.000
Goudplevier	Frankrijk:	50.000 tot 60.000
Houtsnip	Duitsland:	25.000 tot 40.000
	Italië:	800.000
	Griekenland:	500.000 tot 1.000.000
	Frankrijk:	1.300.000

(Bron: Nieuwsbrief EFAH, de Europese federatie tegen de jacht.)

- 1) *Kievit,*
- 2) *Veldleeuwerik,*
- 3) *Zomertaling*
- 4) *Kwartel*
- 5) *Goudplevier*

*Tabel:
Overzicht aantal
geschoten dieren van
enkele vogelsoorten
in de EU.*

Foto's: Pieter Eibers.

Het kan dus allemaal nog veel erger dan in Nederland. Hoe is het toch mogelijk dat soorten als veldleeuwerik en zomertaling zo pijlsnel in aantal afnemen. Ook in Frankrijk rijden de jagers met stickers op hun auto, met de mededeling dat jacht natuurlijk is, dat zonder jacht de natuur verpaupert en dat jagers de échte natuurbeschermers zijn.

Mocht iemand denken dat jagers in ons land minder barbaars zijn: schijn bedriegt. Slechts uit welbegrepen eigenbelang houden zij zich gedeisd. In gebieden waar ze zich onbespied wanen blijken ze telkens minder geneigd zich aan de wet te houden. Niet voor niets gaan onze beheerders steeds vaker naar het buitenland om zich eens flink uit te leven.

Reken maar dat ze jaloers zijn op hun Franse soortgenoten.

Harm Niesen

4

5

SPORTVISSERS

Soms is het om moedeloos van te worden. In de jaren tachtig stonden er regelmatig artikelen in Argus over de sportvisserij. Over de rol van de OVB, de organisaties ter verbetering (!) van de binnenvisserij, die grote hoeveelheden vis verkoopt aan hengel'sport'verenigingen, waarmee in de onderwaterfauna grote schade wordt aangericht. Over de beschermde vogelsoorten, die de OVB telkens weer en met vergunning in haar kweekvijvers laat afschieten. Toen waren het aalscholvers, nu jaarlijks zo'n tachtig futen. En natuurlijk over de vraag of vissen kunnen lijden onder pijn of stress. Al vele malen zijn de bewijzen daarvoor geleverd. In de tachtiger jaren organiseerden wij een symposium over de sportvisserij, waar verscheidene wetenschappers kwamen uitleggen hoe vissen reageren als ze aan de haak worden geslagen. Zelfs als dat allemaal op de 'nette' manier wordt afgehandeld, zijn de signalen duidelijk. De vis tracht te vluchten, spuwt gasbellen uit de zwemblaas, eten wordt voor langere tijd niet gedaan. Bij een verwonding scheidt de huid alarmstoffen af, die ook bij andere vissen een vluchtreactie veroorzaken. In wezen wijkt het zenuwstelsel van vissen nauwelijks af van dat van zoogdieren en vervult het een identieke functie. Pijn en angst zijn waarschuwingen, zonder welke hij zich, zonder het zelf door te hebben, zou kunnen laten consumeren. Bij sommige ongewervelden ligt dat anders, die kunnen zich zelfs na de ernstigste ongelukken vaak nog herstellen. Een gewerveld dier niet, die kan niet zonder zijn waarschuwingssysteem. Een vis die in aanraking komt met de tentakels van een kwal reageert op dezelfde paniekerige manier als een badgast. Alleen het krabbelen aan de getroffen plaatsen zal hem tot zijn verdriet wat minder makkelijk afgaan. Het staat dus vast dat de sportvisser zich schuldig maakt aan een overbodige vorm van dierenkwellerij. Echter niet voor voorzitter Bongers van de jubilerende NWS, de Nederlandse vereniging van sportvissersfederaties, die 25 jaar bestaat. Hij beweert doodleuk dat de wetenschap verdeeld is over dat onderwerp. Hij moet wel. Als vissen net zo zouden reageren als een aan de haak geslagen huisdier van voorzitter Bongers, piepte hij wel anders. Bovendien is er altijd wel een 'deskundige' te vinden die de sportvissers in hun overtuiging wil sterken. En natuurlijk zorgen ze ook nog voor een gezonde visstand. Waar hebben we dat eerder gehoord? En wat zouden ze daarmee bedoelen? Vele kleinere vissoorten, eieren en larven van zeldzame salamanders en libellen lopen gevaar door het uitzetten van 'sportieve' en uitheemse vissoorten.

De onderwaterwereld is stil en bijna onzichtbaar. Het zal dus nog wel lang duren voor het maatschappelijk onaanvaardbaar is geworden om zo maar voor de lol een dagje vissen te gaan zitten martelen. Met steun van overheden worden er zelfs voor gehandicapten toegankelijke sportvisvoorzieningen aangelegd. Het toppunt van cynisme.

Harm Niesen

Een van de meest wijdverbreide misvattingen is dat jagers

een belangrijke bijdrage leveren aan de instandhouding

van onze natuur. Door hun voortdurende alertheid

op alles wat er in de natuur mis kan gaan,

van aangereden reeën, faunabedreigende stroperspraktijken,

een teveel kraaien, eksters of, niet te vergeten,

vossen tot aan zieke konijntjes:

de jager grijpt deskundig in. Met het geweer natuurlijk.

Maar hoe staat het met hun behulpzaamheid als het geweer in de kast moet blijven?

Als de activiteiten niet leiden tot een grotere populatie van een

bejaagbare diersoort of tot het opvijzelen van hun imago?

Aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden licht de auteur toe wanneer en hoe de jager

werkelijk bereid is voor de natuur in het geweer te komen...

CHANTAGE DOOR JAGERS

Pauline de Jong

Jagers willen ons steeds doen geloven dat zij het beste voor hebben met de natuur en dat jagers pas échte dierenliefhebbers zijn. Bovendien leveren zij volgens eigen zeggen een onmisbare bijdrage aan het beschermen en instandhouden van de natuur door biotoopbescherming, door het beheren van de populaties en door het bestrijden van schade. Door dergelijke verhalen telkens weer te herhalen hopen zij de rest van de bevolking zand in de ogen te strooien om tot in lengte van jaren hun lugubere hobby te kunnen blijven voortzetten. Een andere term is er niet te bedenken voor een bezigheid waarbij mensen dieren doden en verwonden met als enige reden het plezier dat zij er zelf aan beleven. Ook alle overige argumenten

die er door hen zelf bij worden gehaald, zoals biotoopbescherming, populatie-beheer en schadebestrijding, zijn niets anders dan een dekmantel voor wat het werkelijk is namelijk een voor dieren dodelijke vorm van recreatie. Wanneer jagers houtwallen en poelen aanleggen of onderhouden doen zij dat uitsluitend met het oogmerk om hierdoor meer bejaagbare dieren in hun jachtveld aan te trekken. En wanneer zij een perceel met een aantrekkelijk gewas inzaaien is de bedoeling van dit extra voedselaanbod dat de aanwas van bejaagbare dieren wordt vergroot. Ook de stelling dat diersoorten 'beheerd' zouden moeten worden is al lang door wetenschappelijk onderzoek onderuit gehaald.

Aantalsregulatie

Diersoorten worden gereguleerd door tal van met elkaar samenhangende processen waarbij het ingrijpen door de mens meestal alleen maar zeer versturend werkt en eerder problemen veroorzaakt dan deze oplost. Over het algemeen kan worden gesteld dat de aantallen die van een diersoort in een gebied maximaal kunnen voorkomen worden bepaald door allerlei factoren, waarbij met name het voedselaanbod maar ook bijvoorbeeld de nestgelegenheid of de ruimte, in het geval van een territorium bezettende diersoort, de doorslag geven. Jagers hebben vooral tot doel ervoor te zorgen dat zij ook in de toekomst kunnen blijven jagen en dus hebben zij er geen belang bij de bejaagbare diersoorten

Jagers (foto: Geurt Besselink).

Knobbelzwanen in de uiterwaarden van de IJssel bij Zutphen (foto: Rob Busser).

sterk in aantal terug te brengen. Zij zullen zoals met name bij fazanten en herten opvalt, bij voorkeur de mannelijke exemplaren schieten zodat het voortplantingspotentieel niet wordt aangetast. Zo zullen zij dus per definitie ook weinig bijdragen aan het beperken van bijvoorbeeld landbouwschade, aangezien deze schade veelal wordt aangericht door bejaagbare diersoorten en de jagers ook volgend jaar nog graag een groot aantal van deze dieren in hun jachtveld wil laten rondlopen. De enige soorten waarvan de jagers menen dat er altijd teveel van zijn en die zeker altijd te vuur en te zwaard bestreden moeten worden zijn de soorten die het gemunt hebben op hun eigen kostbare jachtbuit, zoals kraaiachtigen en vossen. Wetenschappelijk is echter vastgesteld

dat deze dieren nooit een gevaar voor hun prooidiersoorten vormen maar er juist voor zorgen dat de populaties van hun prooidieren gezond blijven door vooral de zieke en zwakke exemplaren, die gemakkelijker te pakken zijn, te vangen. Hoewel de jagers meestal ongegeneerd de valse schijn blijven ophouden dat zij grote natuur- en dierenvrienden zijn, komt soms hun ware aard naar boven. Wij zullen hier enige van deze schaarse momenten aan u tonen.

Knobbelzwanen

Al vele jaren werden in Noord-Holland jagers ingezet om in de provincie op te treden bij schade die door knobbelzwanen zou worden aangericht. Daartoe werd jaarlijks een groot aantal

vergunningen verleend voor het doden van deze dieren. Door de provincie werd nooit de vraag gesteld hoe groot de schade, die door knobbelzwanen wordt aangericht, werkelijk was en ook werd niet door de provincie gezocht naar mogelijke alternatieven. Enkele jaren geleden heeft een aantal dieren- en natuurbeschermingsorganisaties zich verenigd in een platform om dergelijke vragen aan de orde te stellen. Mede onder druk van de publieke opinie besloot de provincie Noord-Holland om een onderzoek te laten uitvoeren naar de ontwikkeling van de knobbelzwanenpopulatie. In dit onderzoek werd onder andere uitgewerkt hoe de stand zich zou kunnen ontwikkelen wanneer het afschot van deze vogelsoort geheel zou worden stopgezet en

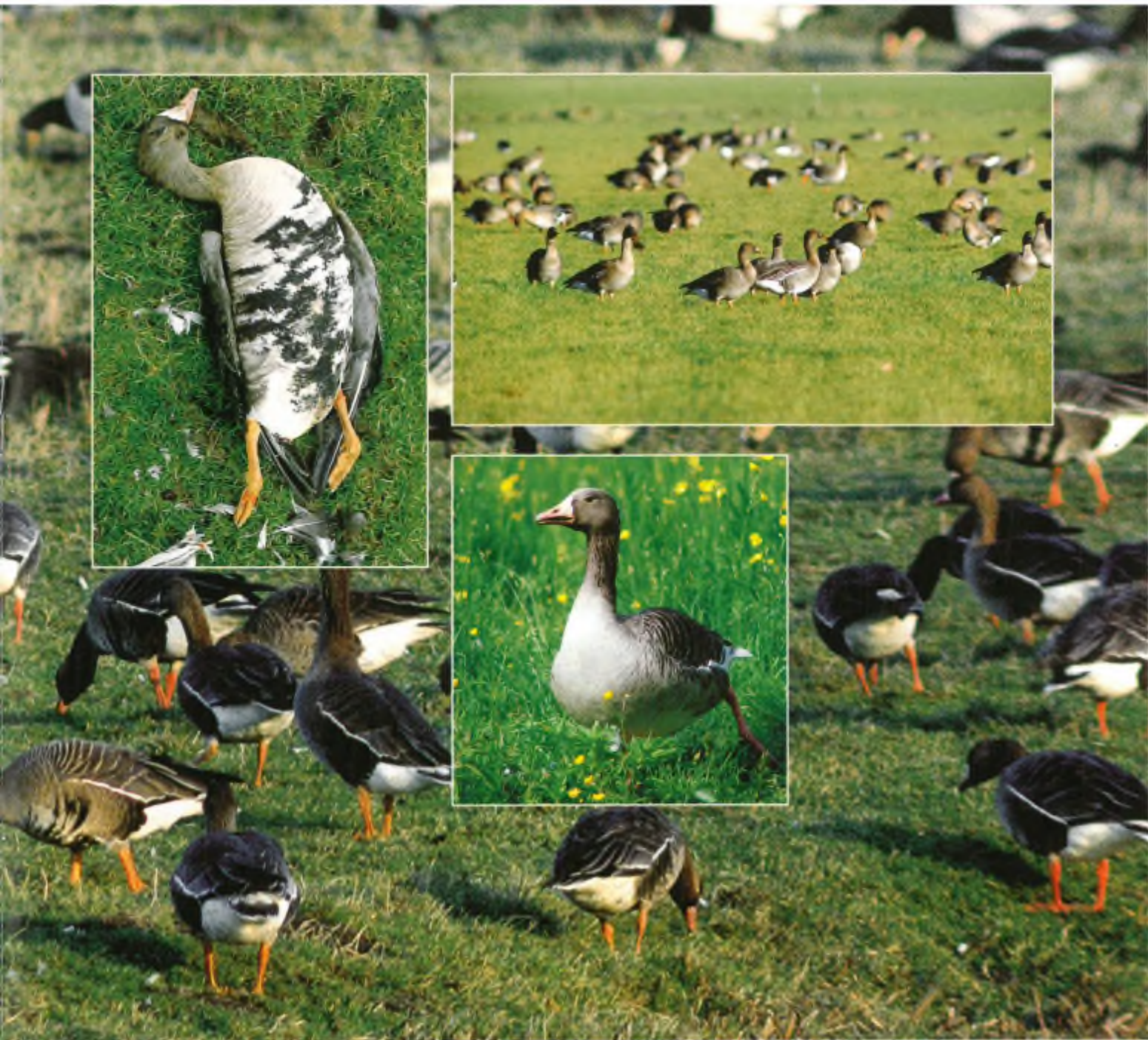
tevens welke landbouwschade dit met zich mee zou kunnen brengen. Op basis van dit onderzoek stelde Gedeputeerde Staten van Noord-Holland voor een praktijkproef te nemen en gedurende drie jaar niet meer op zwanen te (laten) schieten. Pas dan zou daadwerkelijk blijken hoe de populatieontwikkeling zou zijn en wat de werkelijke omvang van de schade zou worden. Tijdens deze proef was het wel de bedoeling dat de zwanen van schadegevoelige percelen zouden worden verjaagd zonder geweer en het verzoek aan alle betrokkenen, grondgebruikers, jagers en natuurliefhebbers, was dan ook om zich in te zetten bij de verjaagacties. De noord-hollandse jagers hadden telkens benadrukt dat zij geen partij zijn in deze en dat zij het schieten van

knobbelzwanen altijd met veel tegenzin deden maar dat zij begrip hadden voor de schadeproblematiek van de boeren en hen daarom graag de helpende hand toestaken. Bij de vergadering, waarin de afschotloze proefperiode aan de orde wordt gesteld, komt de werkelijke aard van de jagers echter boven. Zonder omhaal geven zij dan aan dat zij daar absoluut niet mee kunnen instemmen. Wanneer ze hun geweer niet zouden mogen gebruiken zouden ze helemaal geen poot meer uitsteken, waarbij zij zich kennelijk helemaal niet meer druk maakten om de eventuele schade die dan zou worden aangericht. Onder druk van deze chantage zwichtte de provincie en werd besloten slechts in een gebied ter grootte van tien procent van de provincie bij wijze van proef

geen afschot meer toe te staan. De proef kan daardoor bij voorbaat als mislukt worden beschouwd.

Ganzenjacht

Maar niet alleen provincies als Noord-Holland laten zich leiden door de wensen van de jagers. Ook het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij komt in veel gevallen geheel tegemoet aan de eisen van de jagerslobby. Zo is in september vorig jaar door de staatssecretaris besloten om, vooruitlopend op de Flora- en faunawet de jacht op ganzen alvast te sluiten. Dit leek een mooi gebaar en het zou goed overeenkomen met het uitgangspunt van bescherming in deze nieuwe wet en met de internationale verantwoordelijkheid die zij hebben

Kol- en brandganzen bij Willemstad in Zuid Holland.

Inzet: Rietganzen, grauwe gans en geschoten kolgans.

Trotse ganzenjager toont zijn buit.

Foto's: Arnoud v.d. Berg Ceurt Besse-link, Rob Busser, Jan van Dieren en Mike Weston.

waar het gaat om de opvang van overwinterende vogels. Hier is echter weinig van terecht gekomen. Kennelijk onder druk van de jagers heeft het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij voor die delen van het land waar de meeste ganzen overwinteren in totaal 74 vergunningen verleend voor het 'verjagen' van grauwe ganzen, kolganzen en rietganzen. De term 'verjagen' is echter zeer misleidend aangezien het gebruik van het geweer is toegestaan! Bovendien is het op grond van deze vergunningen mogelijk om de hele dag op de ganzen te schieten (o sorry, om de ganzen te verjagen), terwijl de jacht op ganzen al vele jaren was beperkt tot 10.00 uur 's morgens. Daarnaast zijn de vergunningen geldig tot 31 maart, terwijl de ganzenjacht

Jagers op Terschelling

altijd was geopend tot 31 januari. Het gevolg is dus dat de vogelvrije periode voor de ganzen veel langer duurt, zowel in wat betreft het aantal dagen als ook wat betreft het aantal uren per dag, en dat er in feite weinig tot niets van de bescherming van de ganzen terecht komt. Het enige dat op deze manier is bereikt is dat het lijkt alsof de ganzen in Nederland geheel beschermd zijn, terwijl er in feite op grond van deze vergunningen 150.000 exemplaren kunnen worden geschoten. En dan te bedenken dat tot vorig jaar alle schade die was aangericht door ganzen altijd werd vergoed, ongeacht de inspanningen van de grondgebruiker. Dat betekende dat ook wanneer de ganzen met rust waren gelaten en de boer niets had gedaan om de vogels te verjagen deze toch voor een vergoeding in aanmerking kwam. Door de huidige vergunningverlening wordt niet meer automatisch een schadevergoeding uitgekeerd, maar zijn de boeren verplicht de jagers op hun land toe te laten als zij in aanmerking willen kunnen komen voor een vergoeding van de schade. De overweging om niet meer automatisch vergoedingen te betalen lag in het feit dat dit naar het oordeel van het ministerie te veel uit de hand liep aangezien jaarlijks voor ganzenschade in totaal 6 tot 7 miljoen gulden wordt uitgekeerd. Dit komt wel in een heel ander licht te staan als men de recente berichten over een meevaller van 11 miljard in de staatskas bekijkt.

Intieme relatie

Ook bovenstaande, merkwaardige regeling is weer tot stand gekomen omdat de jagers hebben aangegeven dat

zij absoluut niets zullen doen om de vogels van schadegevoelige percelen te verjagen, tenzij ze hierbij het geweer zouden mogen gebruiken. Dit 'zwichten' voor jagers is alleen verklaarbaar als de ambtelijke top op het ministerie van Landbouw zelf tot de jagers behoort of er in ieder geval nauwe banden mee onderhoudt. Waarom zou anders het ministerie onder druk van een dergelijke kleine groep burgers (nog geen 0,2 procent van de bevolking) tot een dergelijke controversiële regeling hebben besloten, terwijl toch 80% van de bevolking tegen de jacht is en 20% daarvan zelfs actief aanhanger is van een natuur- of dierenbeschermende organisatie? Afgezien van het feit dat, gelet op de publieke opinie, er een breed maatschappelijk draagvlak is om schade die door ganzen wordt aangericht te vergoeden uit de algemene middelen is ook door onderzoek aangetoond dat het gebruik van een geweer bij het verjagen niets toevoegt aan het resultaat van andere verjagingsmiddelen. Dat toch gekozen is voor het geweer kan alleen worden verklaard door de opmerking van een vertegenwoordiger van het ministerie die stelde dat het van jagers niet kan worden verwacht dat zij dieren zonder inzet van het geweer gaan verjagen *aangezien het schieten hun hobby is*. En het ministerie wil haar intieme band met de jagerslobby hiervoor kennelijk niet op het spel zetten.

Ongehoorzaam

Ook tijdens de procedure omtrent het aanwijzen van gebieden in het kader van de EG-Vogelrichtlijn toonden de jagers hun ware gezicht. Aangezien in de Flora- en faunawet is vastgelegd dat er niet gejaagd mag worden in natuurgebieden zal de jacht in deze

Vogelrichtlijngebieden automatisch verboden zijn. Toen er sprake van was dat de Waddeneilanden aangewezen zouden worden, lieten de woedende jagers in de krant zetten dat er burgerlijke ongehoorzaamheid dreigde. Volgens de jagersvereniging werden op deze manier excessen uitgelokt en zou deze vereniging haar leden niet meer in de hand kunnen houden. Als de jacht zou worden teruggebracht tot alleen nog het bestrijden van konijnen vanwege schade dan zou het kunnen gebeuren dat er moedwillig enkele vossen op de eilanden zouden worden uitgezet, aldus de woordvoerder van de jagers. Zo diep zit dus de liefde voor de natuur wat de jagers betreft. Deze uitspraken gaven wel een zeer negatief beeld van de jagers en dus hebben ze het recentelijk over een andere boeg gegooid. Terwijl het ministerie voortgaat met de voorbereiding van de officiële aanwijzing van een groot aantal gebieden in het kader van de EG-Vogelrichtlijn, waarschuwt de jagersvereniging dat deze aanwijzing ten koste zal gaan van de bedreigde vogelsoorten. Jagers hebben namelijk geen zin meer in 'natuurbeheer' wanneer ze niet mogen schieten. Hun stelling is dat wanneer de jacht in deze gebieden wordt verboden, er uiteindelijk alleen nog maar vossen en kraaien zullen overblijven. Ziehier eens te meer over hoe weinig biologisch inzicht jagers beschikken.

De jagersvereniging dreigt met juridische stappen tegen de overheid als de nu voorgestelde gebieden toch worden aangewezen als Vogelrichtlijngebieden. Gelukkig maken ze weinig kans, aangezien het aanwijzen van natuurgebieden een verplichting is die is opgelegd op grond van de door de Europese Commissie vastgestelde Vogelrichtlijn. In deze richtlijn is precies aangegeven dat alle gebieden, die voldoen aan de in deze richtlijn vastgelegde criteria, aangewezen *moeten* worden. Dus of de jagers het nu leuk vinden of niet, zelfs met chantage zullen zij niet kunnen verhinderen dat de gebieden, die aan de criteria voldoen, een beschermde status zullen krijgen. Het is vervolgens aan ons te voorkomen dat in deze natuurgebieden voor allerlei soorten wél vergunningen zullen worden verleend om deze onder het mom van beheer of schadebestrijding alsnog te mogen schieten!

DE BUIT VAN VOS(S)

De KNJV gaat haar naam *niet* wijzigen. Het was de bedoeling om voortaan Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Natuur- en Wildbeheer te gaan heten. Dat gaat dus nu niet door. Een verstandig besluit. Zo verloochenen zij hun aard in ieder geval niet en blijven naar buiten toe voor iedereen herkenbaar.

De gemeente Someren verdient een pluim voor het niet-verlengen van de huurovereenkomst met Faunabeheereenheid Diana. De belangrijkste reden om de grond niet langer te verpachten aan de FBE is dat de gemeente Someren wil kunnen inspelen op de nieuwe Flora en faunawet, die waarschijnlijk komend najaar geëffectueerd zal worden..

In de Telegraaf lezen we dat leden van de chique Sir Watkin Williams Wynn jachtclub een kalender hebben uitgegeven waarop leden van de jachtclub uit hun kleren gaan om de jacht populairder te maken. De jachtdrift moet wel hoog zijn opgelopen als ze tot dit soort stappen overgaan. Vreemd, want als ik jagers in het veld zie, duiken ze meestal diep in de jas weg in plaats van zich bloot te geven.

Op Ameland kunnen de jagers weer hun gang gaan. Ze schieten 200 verwilderde katten per jaar. Dit zijn trouwens katten van toeristen, die hun kat er al dan niet onopzettelijk hebben achtergelaten.

In verschillende provincies hebben D'66 en de SP aan gedeputeerde staten gevraagd om jachtmiddelen zoals levende lokvogels, fretten, klemmen en

vangkooien te verbieden. De provincies hebben via de Flora- en faunawet de mogelijkheid om zo'n verbod in te stellen. De politiek gaat steeds meer van dit soort vragen stellen. Goed voor de dieren. Ons advies: Probeer jouw politieke partij ook tot dit soort vragen te bewegen.

Eind vorig jaar betrapten inspecteurs van de dierenbescherming op landgoed 'Salentein' bij Nijkerk lieden die bezig waren (illegaal) fazanten uit te zetten. De inspecteurs wisten de activiteiten te filmen en te fotograferen en het resultaat was op bijna alle TV-zenders te zien. Een goede zaak. Landgoed 'Salentein' is in bezit van de Familie Pon, importeur van de volkswagen. Het is maar dat u het weet, want dat maakt de beslissing voor de aanschaf van een volgend autootje weer wat gemakkelijker.

Nog meer fazanten nieuws. In Gemert werden twee mannen betrapt bij het uitzetten van deze tamme 'schietkippen'.

Eén van de mannen is de houder van een fazantenfokkerij. Beide verdachten zijn voor verhoor naar het politiebureau gebracht. Wat er verder die dag in het jachtveld gebeurde, wordt niet in dat artikel vermeld.

Weet je iets over fazanterieën? Meld het dan bij ons secretariaat: telefoon (020) 641 07 98 of fax (020) 647 37 00.

In weekblad Party lezen we dat de Britse prins Edward zijn verloofde Sophie Rhys Jones voor haar verjaardag een opmerkelijk cadeau heeft gegeven: een jachtgeweer. 'Dan kan ze volop meedoen aan de koninklijke jachtpartijen'. Ook in Engeland willen de leden van het hof zich, ondanks de tegenstand van het volk, hun hobby niet laten ontnemen.

Er is in Engeland echter één verschil met ons land: de Britse premier Blair gaat deze sport aan banden leggen. Dat zie ik (poldermodel) Kok nog niet doen. Hij zou zich er overigens mateloos populair mee maken bij het volk, maar of dat voor onze vorstin ook geldt??

Nog meer internationaal nieuws: De Fransen, die de mond vol hebben over hoe het er elders in de wereld aan toe zou moeten gaan en met name in ons land, hebben de jachtwet Europees aangepast. Dat betekent dat het jachtseizoen met tweeëneenhalve maand is ingekort en er in Frankrijk, net als elders, tussen 1 september en 31 januari op trekvogels geschoten mag worden. Volgens premier Jospin is er een goed evenwicht gevonden tussen de invloedrijke jachtlobby en de milieubeweging. De vraag is echter: Wie gaat de nieuwe regels controleren?

Nog iets uit Frankrijk. Het Nieuwsblad van het Noorden meldt op 17 januari dat er in het prille jachtseizoen al vier dodelijke jachtongelukken hebben plaats gevonden. Moet onze eerste minister nu niet eens een keer met de Fransen gaan praten?!!

Fazanterie op landgoed 'Salentein' (foto: Harry Voss).

In de vorige aflevering van het genadeschot over Noord-Amerika

(Argus 99/3-4) las u hoe de (Noord)- Europeaanse kolonisten in record tempo

het noordelijke deel van Amerika in bezit namen en daarbij zo ongeveer alles wat hen

'voor de voeten liep' met geweld uit de weg ruimden. In Zuid-Amerika waren het de

Zuid-Europeanen die het werelddeel in bezit namen. Hoewel dit, zeker in de

beginjaren van de kolonisatie, niet met zoveel geweld tegen de natuur

gepaard ging als in het Noordelijk deel van het continent,

lijkt Zuid-Amerika op dit moment bezig om deze

'achterstand' in hoog tempo in te halen.

Het genadeschot (6)

ZUID-AMERIKA: HOELANG HEEFT VAN DE

Gerard Ellenbroek

Zuid-Amerika is ruim 7000 km lang en tussen de evenaar en de steenbokskeerkring bijna 5000 km breed. De totale oppervlakte bedraagt zo'n 18 miljoen km² waarvan ongeveer 40% afwatert op de Amazone. Andere grote rivieren zijn de Rio de la Plata en de Orinoco. De Rio de la Plata, die bij Buenos Aires in de Atlantische oceaan uitmondt, vormt in feite de gezamenlijke monding van de Paran, de Paraguay en de Uruguay. De Orinoco is de belangrijkste rivier in het noorden van Zuid-Amerika en draineert het hoogland van Guyana en de noordelijke Andes om in het westen van Venezuela, in een grote delta, evenals de andere grote rivieren, uit te monden in de Atlantische oceaan. De oorzaak van het feit dat al deze grote rivieren uitmonden aan de oostkust van het continent is de Andes, die zich langs de gehele westkust van het continent, van Venezuela en Colombia in het noorden tot op Vuurland in het zuiden uitstrekt. Dit hooggebergte, met zijn lengte van

ruim 5500 km, bereikt een hoogte van 7000 m. Slechts weinig passen liggen beneden de 3600 m. De hoogste toppen zijn bedekt met eeuwige sneeuw, ook in het gebied waar de Andes de evenaar 'kruist'. Verder is er nogal wat vulkanische activiteit.

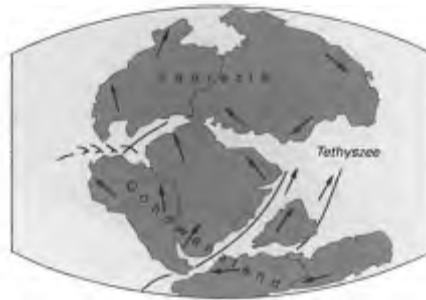
Uit fossiele opgravingen is gebleken dat de flora van Zuid-Amerika in de geologische periode van het Perm en Carboon (350 tot 400 miljoen jaar geleden) sterke overeenkomsten vertoont met die van Afrika, Madagascar, India, Australië, Nieuw-Zeeland en Antarctica. Deze gelijkens kan worden verklaard uit de zogenaamde Gondwanalandtheorie, die leert dat de genoemde continenten vroeger één groot oer-continent vormden: Gondwanaland. In het begin van het Krijt zou de deling tussen Zuid-Amerika en Afrika zijn begonnen. Er bestond toen geen verbinding tussen de beide Amerikaanse subcontinenten. Omstreeks het Boven-Krijt, 70 miljoen

jaar geleden, zou de volledige scheiding tussen Zuid-Amerika en Afrika zijn beslag hebben gekregen. In de loop van het Tertiair drijven de continenten steeds verder uit elkaar.

Pas tegen het eind van het Tertiair, zo'n 25 miljoen jaar geleden, komt de verbinding tussen Noord- en Zuid-Amerika tot stand. Het zijn niet alleen fossiele vondsten, die de langdurige, (pre-)historische relatie tussen Afrika en Zuid-Amerika aannemelijk maken. Ook in de moderne flora van Zuid-Amerika en Afrika zijn nog volop aanwijzingen te vinden voor een gemeenschappelijke oorsprong.

Het klimaat

Het klimaat van Zuid-Amerika is tamelijk gevarieerd. In het grootste deel van Brazilië, de Guyana's, Venezuela en Colombia tot aan de Andes heerst een tropisch regenklimaat, met temperaturen in zomer en winter boven de 25°C en hoge neerslag van 1000 tot meer dan 2000 mm per jaar. In het

100 miljoen jaar geleden (begin Jura).

65 miljoen jaar geleden (begin Tertiair).

DE GROENE LONG AARDE NOG?

noordelijke gedeelte, maar ook in het westen en het zuiden van het gebied, liggen ook 's winters de neerslagwaarden boven de 200 mm per maand (juli). Extreem nat zijn de kustgebieden van Ecuador en Colombia (4000 tot 10.000 mm per jaar) en het gebied bij Rio de Janeiro. In beide gevallen zijn stijgingsregens, afkomstig van de nabije oceanen de oorzaak.

In het zuidelijke gedeelte, centraal en oost Brazilië, Peru, Bolivia, Argentinië en Chili ligt de regelval in de winter beneden de 25 mm per maand; de zomers zijn hier nog relatief nat. Echte droogte gebieden komen voor in het uiterste noorden van Venezuela en in een strook die zich uitstrekt van het westkust van Peru en Chili via het westen van Bolivia tot over vrijwel geheel Patagonië (Argentinië). Vooral in de genoemde kuststrook is de jaarlijkse neerslag bijzonder laag: 0 tot enkele millimeters!

Echte koude gebieden, zoals op vergelijkbare breedte graden in het

noorden van Europa en Noord-Amerika, komen in Zuid-Amerika niet voor. Door de relatief geringe landmassa in het zuiden van Zuid-Amerika, worden de temperaturen gematigd door de nabije oceanen.

Ongerept

De Zuidamerikaanse natuur is veel minder beïnvloed door de mens dan die van Noord-Amerika. Van het grootste land van Zuid-Amerika, Brazilië, dat een oppervlakte heeft van 8 miljoen km², is nog maar een relatief klein percentage in cultuur gebracht. Grote delen van het oerwoud, dat zich uitstrekte van de voet van de Andes tot aan de monding van de Amazone waren in de zestiger jaren nog in tact. Dat is echter de laatste decennia snel veranderd. In record tempo worden enorme oppervlakten oerwoud opgeruimd. Begin jaren negentig schatte men het jaarlijkse verlies aan tropisch regenwoud wereldwijd op ruim 20 miljoen ha per jaar. Een

belangrijk deel daarvan komt voor rekening van Amazonië, het enorme regenwoudgebied rond de Amazone. Commerciële houtkap voor de handel in tropisch hardhout is meestal de eerste stap in de verwoesting van een woud. Zelfs al wordt er de laatste tijd onder druk van de natuurbescherming steeds vaker 'selectief' gekapt, van een snelle(re) regeneratie van het bos door de overblijvende bomen en struiken is nauwelijks sprake. Daarvoor zijn verschillende redenen. Ten eerste gaat de commerciële kap gepaard met een enorme verstoring. De grote machines trekken veel 'niet' geselecteerde bomen en planten mee en vernielen en passant grote delen van de kwetsbare woudbodem. En alsof dat nog niet voldoende is, worden de zo opengelegde oerwoudgebieden toegankelijk gemaakt voor de lokale bevolking, die het overgebleven struikgewas weghakt of platbrandt en zo het gebied geschikt maakt voor landbouw. Die landbouw is maar van korte duur,

Leeuwaapje, Leontopithecus rosalia
(Dieren in nood).

doorgaans maximaal zo'n vijf jaar, omdat de grond snel uitgeput raakt. De producten, die er in zo'n voormalig woud gekweekt worden zijn voornamelijk tapioca en soja, beide producten die worden uitgevoerd naar rijke westerse landen om er varkens- of kattenvoer van te maken. De daarop volgende periode wordt het voormalige oerwoud overgenomen door de veetelers, die op de verarmde grond nog een tijdje hun koeien kunnen laten grazen. Alweer zijn het de westerse landen die de belangrijkste afnemers van het vlees van deze koeien zijn: de hamburger-industrie. Als na een jaar of tien de grond zover verarmd is dat er ook voor vee onvoldoende voedsel te halen is, blijft de grond verwoest en leeg achter.

Hoewel het tropisch woud rond de Amazone nog steeds miljoenen hectare groot is, rest er van de eens zo uitgestrekte, regenrijke, tropische kustwouden in het oosten en zuiden van

Spinaap, Brachyteles arachnoides
(Dieren in nood).

Brazilië verhoudingsgewijs nog maar weinig: slechts 10% van het oorspronkelijke areaal. We moeten ons daar echter niet op verkijken, want het gaat nog altijd om enkele duidende hectaren oerwoud, die een zeer bijzondere planten- en dierenwereld herbergen: 53% van de vogelsoorten, 40% van de zoogdieren en maar liefst 80% van de apen is er endemisch, dat wil zeggen dat ze nergens anders ter wereld voorkomen. Omdat het hier om verspreid liggende percelen in de buurt van de dichtstbevolkte gebieden van Brazilië gaat, vormt de jacht op de natuurlijke fauna in deze bossen een ernstige bedreiging.

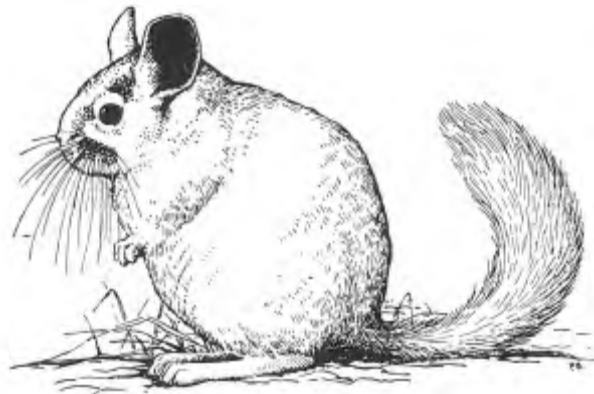
Leeuwaapjes

De kustwouden van Brazilië zijn het domein van de leeuwaapjes, althans, dat waren ze eeuwenlang. De laatste jaren worden deze dieren, die tot verschillende soorten en ondersoorten behoren, steeds zeldzamer. De belangrijkste reden voor de achteruitgang van

de leeuwaapjes is natuurlijk het bovengeschetste verlies aan leefgebied. Het bijzondere is dat het hier niet gaat om de bedreiging van het voortbestaan van een enkele soort, maar van een heel geslacht: *Leontopithecus*. In 1971 schatten men het totale aantal dieren van drie soorten, het roodstuitleeuwaapje (*L. chrysopygus*), het goudkopleeuwaapje (*L. chrysomelas*) en het gouden leeuwaapje (*L. rosalia*) samen op nog slechts 600 exemplaren (Salvadori en Florio, 1977). Hoewel de Braziliaanse regering beschermende maatregelen nam, zakte het aantal dieren verder tot 400 in 1985 (Ten Houte de Lange, 1986). Ook invoerverboden voor leeuwaapjes in de Verenigde Staten en Engeland konden niet verhinderen dat het vangen van de dieren door bleef gaan. Inmiddels is men begonnen met het oprichten van enkele Nationale Parken in de nog resterende bosgebieden. Sommige van die nu beschermde gebieden werden nog bevolkt door leeuwaapjes. In andere reservaten werden dieren uitgezet die in beslag waren genomen, illegaal waren gevangen of in dierentuinen waren gekweekt. Slechts gedegen toezicht en behoorlijke

Rode oekari, *Cacajao rubicundus*
(Dieren in nood).

Chinchilla, *Chinchilla laniger*
(naar Dorst, 1965).

oppervlakten, waarover de dieren zich vrij kunnen verplaatsen, zullen de leeuwaapjes in het wild van de ondergang kunnen redden. Het is echter de vraag of een kleine populatie, bestaande uit geïsoleerde groepjes dieren, uiteindelijk nog wel levensvatbaar zal zijn.

Spinaap

Wellicht nog bedreigder dan de leeuwaapjes is de spinaap, *Brachyteles arachnoides*. Met zijn lichaamslengte van ruim over een meter, zijn lange, slanke duimloze poten en zijn grote grijpstaart was de spinaap een opvallende verschijning in de hoger gelegen bosgebieden van Bahia en Minas Gerais tot in Sao Paulo in Zuidoost-Brazilië. Oorspronkelijk kwam deze handige slingeraar zeer talrijk in het genoemde bosgebied voor. Inkrimping van het bosareaal in dit gebied is een belangrijke oorzaak van de achteruitgang van de spinaap. Het is echter de jacht op deze dieren die de soort tot op de rand van de afgrond gebracht heeft. In de armere gebieden gaat het om het vlees van de spinapen; echter ook in een rijkere provincie als Sao Paulo is de spinaap niet veilig voor de mens.

Ondanks de bescherming wordt het dier ook hier nog steeds vervolgd door de jagers. Hier echter niet voor consumptie, maar enkel voor de 'sport'. Schatten Baschieri Salvador! en Florio het aantal spinapen rond 1975 nog op enkele duizenden; in 1983 schreef de voorzitter van de primatenwerkgroep van de IUCN, R. A. Mittermeier dat er met zekerheid niet meer dan 100 dieren in het wild voorkwamen.

Dat jagen een belangrijke bedreiging voor apen is, lijkt overigens niet zo voor de hand te liggen. Toch blijkt uit de informatie van toezichthouders in reservaten en van onderzoekers dat apen zowel om hun vlees als voor vermaak geschoten worden. Zo vertellen de biologen Frances White en Patricia Wright, die gespecialiseerd zijn in onderzoek van primaten, hoe jagers overal ter wereld, maar vooral ook in Zuid-Amerika, veel schade aanrichten onder de nog resterende apenpopulaties. Wright: *'Het is een goede zaak, dat gebieden die daarvoor geschikt zijn,*

toegankelijk worden gemaakt voor toeristen. Dat is nodig om de dieren te laten "wennen" aan mensen. De natuurtoerist moet in alle rust kunnen genieten. Maar dan moeten we wel de jagers tegenhouden, anders lukt het niet en "schiet" je je doel voorbij.

White voegt daaraan toe *'Als je praat over de achteruitgang van de apen, praat je over twee verschillende dingen. Aan de ene kant het vernietigen van de leefgebieden, zodat ze geen voedsel meer hebben, aan de andere kant het jagen, tot de laatste aap uit het bos is verdwenen!'* Het enige dat je hieraan kunt doen is voldoende toezicht realiseren met goed getrainde en gemotiveerde opzichters.

Rode oekari

Wellicht de meest bedreigde apensoort uit Zuid-Amerika is de rode oekari, *Cacajao rubicundus*, een aap met een vrij weelderige, langharige vacht en een opvallend, karmijnrood gezicht. Eens leefde deze soort in het enorme gebied van de Amazone van Oost-Peru tot aan de monding van de Amazone tot in het zuidoosten van Brazilië. Inmiddels is de rode oekari een uiterst zeldzame verschijning geworden. De voornaamste oorzaak naast het verdwijnen van hun leefgebieden is de jacht. Hoewel de dieren al lange tijd bij wet beschermd zijn en de invoer in Noord-Amerika, voorheen de grootste afzetmarkt, ook al decennia lang verboden is, bleef de clandestiene jacht nog steeds veel slachtoffers eisen. Het ging daarbij zowel om beroepsjagers als om de plaatselijke bevolking. Het aantal rode oekari's is op dit moment echter zo klein, dat de kans op overleven van deze soort uiterst gering is. In de vrije natuur is de soort vermoedelijk zelfs uitgestorven. In gevangenschap leven er nog slechts enkele tientallen exemplaren in verschillende dierentuinen.

Chinchilla

De chinchilla, *Chinchilla laniger*, is misschien wel de meest vervolgd diersoort van Zuid-Amerika. De chinchilla is een knaagdier, ter grote van een dwergkoniijn. Het bijzondere van deze diersoort is zijn enorm dichte vacht, waardoor het dier bijzonder geliefd is bij de bonthandelaren. En dat is ook precies de reden waarom dit dier thans op de rode lijst van ernstig bedreigde diersoorten staat. Al van oudsher werd er op dit diertje gejaagd. De Inca's droegen al het bont van de chinchilla. Vanaf het moment dat de Spanjaarden

Vicuña, Vicugna vicugna
(Dieren in nood).

Zuid-Amerika in bezit namen begon de jacht echter extreme vormen aan te nemen. Oorspronkelijk bewoonde het diertje het oostelijke deel van het continent van Bolivia in het noorden tot diep in Chili en Argentinië in het zuiden. De chinchilla kwam in het gehele gebied talrijk voor, vanaf de hellingen van de Andes tot aan de kustgebieden. Tot aan het begin van deze eeuw was de chinchilla nog vrij algemeen en werden de huiden op grote schaal verhandeld in de bonthandelscentra onder meer in Coquimbo in Chili. In 1905 zette men daar nog 18 miljoen huiden om. Twee jaar later nog maar de helft... Tegenwoordig worden chinchilla's om hun bont gefokt. Van de eens zo grote, natuurlijke populatie is bijna niets meer over. Slechts in Bolivia en in het noorden van Argentinië komen nog enkele vrijlevende chinchilla's voor. Wellicht is het feit dat de dieren om hun pelzen worden gekweekt, de belangrijkste reden dat ze voor uitsterven behoed kunnen worden.

Vicuña

De vicuña, *Vicugna vicugna*, is nauw verwant met de lama's en een ver familielid van de kameel. Vicuña's zijn vergeleken met hun familieleden vrij klein. Ze bereiken een schouderhoogte van ongeveer 70 tot 90 cm. Vicuña's bewoonden oorspronkelijk de hoogvlakten van de Andes in Chili, Argentinië, Bolivia, Peru en Ecuador. In Ecuador is de soort inmiddels echter uitgestorven. Al eeuwen is de vicuña geliefd om zijn bijzonder fijne wol, die veel geld oplevert. In de tijd van de Inca's stonden de vicuña's om deze wol hoog in aanzien en jacht op de dieren was streng verboden. Toen de Spanjaarden Zuid-Amerika in bezit namen, begonnen echter de grote slachtpartijen onder de vicuña's. In die tijd werden er per jaar wel 80.000 dieren gedood. De populatie nam dan ook zo snel af dat in Bolivia en Peru al in 1825 gepleit werd voor een jachtverbod. Die bescherming mocht echter weinig baten omdat in het gebied waar de vicuña's leefden

controle bijna niet uitvoerbaar was. De vicuña werd steeds verder teruggedrongen en eigenlijk heeft het feit dat de dieren in afgelegen streken wonen, hen tot nu toe van een algehele ondergang kunnen redden. Ook in de 20ste eeuw waren de dieren nog niet veilig voor jagers. Tellingen hebben uitgewezen dat tussen 1950 en 1960 het aantal dieren terugliep van 140.000 tot minder dan 19.000. Dankzij de oprichting van reservaten in Peru, Chili en Bolivia en de daarmee gerealiseerde actievere bescherming nam de populatie vicuña's in de laatste helft van de vorige eeuw weer wat toe en inmiddels schat men het aantal weer op zo'n 30.000 tot 45.000. Maar daarmee is het voortbestaan nog niet gegarandeerd, want hoewel de invoer van vicuña-wol in veel landen is verboden, blijft de handel erin een lucratieve onderneming. En dat zal jagers blijven lokken, bedreigd of niet bedreigd...

Roofdieren

Ook in Zuid-Amerika ontkwamen de roofdieren niet aan de vervolging door jagers. De brilbeer, *Tremarctos ornatus*, met zijn markante koptekening, leefde in de wouden aan de voet van de Andes, van Venezuela tot in het noorden van Bolivia. Brillberen werden voornamelijk gedood om hun vlees en om hun vacht, die veel geld opbracht. In de meeste landen leven de beren nu nog uitsluitend in reservaten. In Peru en Colombia bestaat een algeheel jachtverbod op de brilbeer. Het behoeft echter weinig betoog dat handhaving van een dergelijke maatregel in afgelegen gebieden nauwelijks mogelijk is.

De manenwolf, *Chrysocyon brachyurus*, bewoonde de steppengebieden van Centraal Zuid-Amerika, van oostelijk Bolivia, Paraguay en midden Brazilië tot in het noorden van Argentinië. Verdrongen door de oprukkende civilisatie trok dit schuwe dier zich steeds verder terug. Momenteel leven er in het wild waarschijnlijk niet meer dan enkele honderden dieren op de hoogvlakte van Brazilië.

Ook andere roofdieren, zoals de poema, *Puma concolor*, en diens kleine 'neefje' de jagoearoendi of wezelrat, *Herpailurus yagouaroundi*, hebben veel te lijden gehad van de mens. Door hun voedselkeuze, waaronder ook door de mens gehouden dieren vallen, werd hun aanwezigheid zeker in landbouwgebieden als

Brilbeer, Tremarctos ornatus
(Dieren in nood).

ongewenst beschouwd. Daarnaast geldt voor veel roofdieren dat hun huiden bijzonder gewild zijn. Ook dat maakt hun lot er niet rooskleuriger op.

Eilanden

Zuid-Amerika is een continent dat lange tijd veel van zijn oorspronkelijke rijkdom heeft mogen behouden. De enorme dichte, ondoordringbare wouden in de tropische gebieden hebben de Europeanen lange tijd zoveel ontzag ingeboezemd, dat ze gespaard bleven voor schop en zaag. Door moderne ontginningsmethoden, de wereldwijde vraag naar hout en het gebrek aan grond voor landbouw en veeteelt is het oerwoud-areaal inmiddels sterk achteruitgelopen.

Manenwolf, Chrysocyon brachyurus
(Dieren in nood).

Toch zijn er nog veel grote, aaneengesloten natuurgebieden over. Dat geldt niet voor de Zuid-Amerikaanse eilanden. De verwoestingen die de mens daar heeft aangericht met het geweer, zijn huisdieren en zijn vee hebben veel diersoorten voorgoed van de aardbodem doen verdwijnen. Het bekendste voorbeeld zijn de Galapagos eilanden ten westen van Ecuador, waar Darwin in 1835 belangrijke aanwijzingen vond voor zijn evolutietheorie. Veel diersoorten van deze beroemde eilandengroep staan inmiddels op de rode lijst. Ook op de Juan Fernández eilanden voor de kust van Chili was de druk groot. Al in de 19de eeuw was hier het overgrote deel van de natuurlijke bosvegetatie verdwenen. De Juan Fernández-zeebeer, *Arctocephalus philippi*, was in de 17de eeuw zo talrijk dat de ontdekkingsreiziger Dampier in 1683 schreef: 'Er is geen baai of rotspunt waar je niet struikelt over dit dier'. Men schatte hun aantal op 2 tot 3 miljoen. Door de enorme jacht die er op de dieren

gemaakt werd, slonk de populatie tot zo'n 500.000 in 1800. In 1891 waren er nog slechts 400 zeeberen over. Men denkt dat de Juan Fernández-zeebeer inmiddels geheel is uitgestorven.

In één van de volgende afleveringen zal ik wat dieper ingaan op de specifieke problemen waarmee de flora en fauna op (geïsoleerde) eilandengroepen in de loop van de eeuwen te maken heeft gehad.

Referenties

Leeuwaapjes terug naar hun geboorteland. S. Ten Houte de Lange. 1986. Panda 2, 1986.
Leeuwaapjes in gevaar. W. Braakhekke. 1985. Panda 2, 1985.
Apen zonder oerwoud en oerwoud zonder apen. J.C. van Noordwijk-van Veen. 1989. Panda 9. 1989.
Voor de ontbrekende referenties wordt verwezen naar Het genadeschot (2 t/m 5) in Argus 98/2 en 98/4 en 99/1 t/m 99/3-4.

WELKE DADER ZIT ER OP DIT MOMENT ZIJN STRAF UIT?

En welk verhaal is echt en welk verhaal is verzonnen? Oordeel zelf.

Het gaat om twee verhalen respectievelijk gepubliceerd in een tijdschrift

onder andere over schilderkunst en een tijdschrift onder andere over natuurbeheer.

Verhaal nummer 1

Ik voel een siddering van geluk door me heen trekken. Op afstand kijk ik nog terug naar dat prachtige gebouw dat ik zojuist verlaten heb. Zijn roodgrijze steen en de vele torens en torentjes. Hoeveel jaar moet de bouw van dit prachtige museum niet in beslag genomen hebben?

Het is al laat in de middag, 21 december Winterwende. Vanaf nu is het voorjaar weer in aantocht. Op dit late uur in de middag neemt het daglicht reeds af. Over enkele uren is het volledig donker. De komende langste nacht zal het donker niet voor het licht van de winter willen wijken. Een oeroud onderbewust gevoel van gelukzaligheid stroomt door mijn kunstenaarshart.

Ik voel een sterke verwantschap met hen in dat verre verleden die de kunst op hun wijze bedreven.

Verbonden met hun artistieke gaven maak ik op dit moment deel van hen uit. Ik knijp mijn handen tot vuisten. Ik laat de beelden van deze middag weer in mij opkomen... Ik snuif weer de geur op van de oude verf en de typische geur van het oude linnen. Nog eens keek ik op dit gevorderde uur die kleine galerij in. Alles was rustig, het publiek had het museum al verlaten. Alleen klinkt vanuit de verte nog een kinderstem. In het schemerlicht zie ik dat schilderij weer hangen. Het hangt tegen de kopmuur van de gang, gedrongen tussen twee andere schilderijen. De lange uithaal over het doek van mijn Stanley-mes was dodelijk raak.

(redactie: De laatste zin van het artikel was nog voorafgegaan door een argumentatie van de kunstliefhebber: hij zag tegen de betreffende muur van het museum drie schilderijen naast elkaar, dat waren er volgens hem teveel).

Verhaal nummer 2

Ik voel een stroming van geluk door me heen gaan. Ik kijk in westelijke richting over weilanden en maïsakkers, waarop de maïsplanten in de afgelopen warme vochtige dagen tot kniehoogte gegroeid zijn.

Het is bijna middernacht, 21 juni. Zomerzonnwende. Een magisch en heilig uur. Achter mij in het oosten is de lucht inktblauw. In het westen wordt het laag boven de horizon blauw door slierten helder licht. Over enkele uren is het weer dag. In deze kortste nacht lijkt het licht van de zomer niet te willen wijken. Een oeroud onderbewust gevoel stroomt met mijn bloed mee door mijn aderen. Ik voel een band van verwantschap met verre voorouders uit de steentijd, de ijzertijd, de vroege middeleeuwen. Verbonden met de natuur en daarvan deel uitmakend. Afhankelijk van de nukken en gaven van hun leefgebied en hun godenwereld. Ik knijp mijn handen tot vuisten en adem de geur van vochtige weiden diep in. Ik laat de beelden van de voorbij avond weer in me opkomen...

De zon stond nog hoog boven de horizon toen ik eerder deze avond het laddertje beklom. Alles was rustig en in de bosrand zong een geelgors zijn eentonige strofe. De zon zonk tot achter de kim en de vogelgeluiden verstomden. In het schemerlicht trad een reebok uit de bedding en liep zonder dralen de wildakker op om de sappige kruiden op te zoeken. Het schot zat goed en de jonge bok was direct dood.

(redactie: De laatste zin van het artikel was nog voorafgegaan door een argumentatie van de natuurliefhebber/beheerder: hij had in dat gedeelte van het veld drie reebokken geteld en dat waren er volgens hem te veel).

Bob Hagen

Foto: Rob Busser

Je kunt geen krant meer lezen, geen journaal meer bekijken, geen tijdschrift meer open slaan of de anti-jachtlobby heeft wel één of andere stok gevonden om jagend Nederland mee om de oren te slaan. En waarom? We kunnen toch zeker niet zonder deze eerlijke fauna-beheerders, die en passant ook nog even onze nationale trots, de boeren, helpen bij het bestrijden van schadelijke dieren, kleine landschapselementen onderhouden, hongerige wilde zwijntjes bijvoeren, gemene kraaien, eksters en vossen bestrijden en, last but not least, zielige, aangereden reeën en herten behoeden voor een lange, ellendige lijdensweg. En vooral dat laatste wordt maar al te vaak vergeten. Ons land wordt voller en voller; met steeds meer mensen en steeds meer auto's. En die auto's rijden steeds meer dieren aan. Dat is zielig, want soms zijn ze niet meteen dood. Dan moet je ze uit hun lijden verlossen. Dat ben je als mens, met hart voor dieren, verplicht. Er zijn twee manieren om daar iets aan te doen. Ten eerste kun je iets doen aan het aantal auto's: Hoe minder auto's er (in natuurgebieden) rijden, hoe minder (dierlijke) slachtoffers er vallen. Is een optie. Tenslotte is voorkomen beter dan genezen. Een andere manier is de aangereden dieren, die niet onmiddellijk dood zijn, zo snel mogelijk helemaal af te maken. Symptoombestrijding noemen we dat. Een moeilijke keuze? Niet voor de ANWB. Deze 'wielrijders' bond, die haar aandacht nog vrijwel uitsluitend lijkt te richten op auto-

wielen, kiest onverwijld voor de laatste optie. Niets beperken van het autoverkeer. Niets sluiten van sluiproutes. Niets autovrij maken van natuurgebieden. Nee, hoe paradoxaal het ook klinken mag, natuur en auto lijken voor de ANWB de ideale combinatie. Lees willekeurig welke 'Kampioen' er maar op na: Franse natuurwonderen, Duitse Autobahnen, beroemde filmauto's, de grote autowastest en ga zo maar door. Geen wonder, dat deze club in haar pogingen een 'groen' imago te forceren, de plank weer eens lelijk mislaat. In de 'Kampioen' van januari 2000 laat redacteur Y zich door de beroemde Ulvenhoutse jager Schneider en zijn zweetteckels Sepp en Chasse (je verzint het niet) volledig inpakken met mooie praatjes over de vele aangereden dieren die Schneider uit hun lijden heeft verlost. Schaamteloos citeert Y de 'op Prins Bernard' lijkende, aimabele grijsaard, als deze, verstrikt in zijn eigen doctrine, de ene jagersredenering na de andere uit de kast haalt: *'Daarom pikken we in het jachtseizoen voornamelijk verzwakte exemplaren eruit', 'Het Bambisyndroom van de stadsmens' en 'de groeiende wildconsumptie'.* De liefde die Schneider heeft voor de dieren die hij 'helpt', wordt pas echt duidelijk als hij door de politie wordt gebeld over een aangereden reebok en respectvol meldt: *'Er is een stuk grofwild aangereden op de Strijbeekseweg...'* Erger nog dan de uitspraken van Schneider klakkeloos te citeren, is de entourage waarin de onnozele redactie van de Kampioen het verhaal van Schneider plaatst. Zo

wordt in een inzet onder de kop 'Wildbeheer in Nederland' zo'n beetje alle onzin erbij gehaald, die de jagers in de loop van de tijd verzonnen hebben om hun hobby nog enigszins maatschappelijk relevant te laten lijken. In een andere inzet krijgt de lezer een lesje jagerslatijn, compleet met de laatlunkende jagersaanduidingen voor reeën, herten en wilde zwijnen. Toch zat het jagersstuk kennelijk niet iedereen in de redactie van de 'Kampioen' even lekker. Getuige de column van hoofdredacteur Harri Theirlinck, bekroop redacteur X het gevoel dat de foto met al die geweien aan de muur weleens boze reacties van lezers kon uitlokken. Redacteur Y, de schrijver van het Schneiderstuk, die óf een enorm bord

voor zijn kop heeft en dus volstrekt niet deugt voor zijn vak óf heimelijk een jager is: *'Maar de heer Schneider is een beminnelijk man, die goed werk doet door aangereden dieren een genadelijke (?) dood te laten sterven'.* Dat Schneider zijn verhaal vertelt zoals het hem het beste uitkomt is logisch, maar als journalist zou je daar doorheen moeten prikken. Of zou Y écht geloven dat de dieren die Schneider voor een ellendige doodstrijd behoedt, altijd van achteren worden aangereden? De schedeltjes en (opgezette) koppen die aan Schneider's muur prijken zien er namelijk opvallend ongeschonden uit. Dat kun je van het imago van de ANWB en haar Kampioenredactie niet zeggen...

Gerard Ellenbroek

DE JACHTCAMPING

Deze zeer complete, gezellige accommodatie ligt direct in een prachtige omgeving. Er zijn ruime faciliteiten en diverse sportactiviteiten, zodat het u aan niets hoeft te ontbreken. Dé plek om het jachtige stadse leven even te ontwijken.

Ligging

Aan de bosrand gelegen stacaravan met wijds uitzicht. Rustieke ligging midden op de Veluwe nabij Radio Kootwijk. Absolute rust (behalve tijdens de jacht).

Faciliteiten
Modern ingerichte woonkamer in jachtsfeer met open keuken voorzien van fornuis, koelkast en stromend water (vanuit een jerrycan). Geschoten wild kan direct worden klaargemaakt en genuttigd. Het toilet is

buiten het hoofdgebouw gesitueerd alsook een plek om het wild te ontweiden.. Bij de locatie is een hoogzit (enkele meters boven de grond) van waaruit het wild geobserveerd en geschoten kan worden.

Sport en ontspanning
Wandel- en jachtmogelijkheden. Al het Veluwe wild is

aanwezig, van wilde zwijnen en edelherten tot reeën en vossen. Daarnaast is er ook een aanbod van vlaamse gaaien en kraaien. Een trip naar de zandverstuiving Kootwijkerzand is zeer de moeite waard, niet vanwege de jacht maar het voor Europese unieke landschap.

Kinderen

De locatie is niet geschikt voor kinderen vanwege ...

Bijzonderheden

De locatie ligt niet in een druk wandelgebied, dus ongestoord jagen is er verzekerd.

